

דברי הכנסת

חוברת א'

ישיבה ס"ד

הישיבה השישים-וארבע של הכנסת התשע-עשרה

יום רביעי, י"ב בחשוון התשע"ד (16 באוקטובר 2013)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:00

אלעזר שטרן (התנועה):

מה יעשו במשרד להגנת הסביבה עם כל הניירות עכשיו.

היו"ר יולי יואל אדלשטיין:

תודה רבה לסגן השר אופיר אקוניס. שמענו את ההודעה, אין צורך בהצבעה.

נסים זאב (ש"ס):

סליחה, הנושא כל כך רציני והכנסת לא מקיימת דיון. אני חושב שזה - - -

היו"ר יולי יואל אדלשטיין:

אני חושב שאם תפנה לנשיאות הכנסת ביום שני הקרוב אנחנו נדון בכובד ראש בהצעה שלך לדון בשמות הראויים למשרדים הוודאי-ראויים.

הצעות לסדר-היום**מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית****היו"ר יולי יואל אדלשטיין:**

אנחנו עוברים להצעות דחופות לסדר-היום, הראשונה שבהן: מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, הצעות מס' 1163, 1175, 1198 ו-1200. אני מבין שזה בעקבות המדד, הדוח שהתפרסם לאחרונה. המשיב הוא, כפי שכבר הכרזתי, סגן השר אופיר אקוניס, בשם ראש הממשלה. ראשונת המציעים היא חברת הכנסת רות קלדרון, ואחריה – אלעזר שטרן, משה זלמן פייגלין ויוני שטבון.

דב חנין (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, יש טעם לפגם שדיון בנושא החשוב והמהותי הזה מתנהל ביום שבו חברי הכנסת הערבים כולם לא נמצאים בגלל חג.

היו"ר יולי יואל אדלשטיין:

זה נכון, אבל מכיוון שאין פה הכרעות וגם סביר להניח שהנושא יגיע לדיון בוועדה, להמשך טיפול בוועדה – שם כלל חברי הכנסת יוכלו לבוא לידי ביטוי. לא קיבלתי פנייה. באמת, באי-קיום חקיקה פרטית התחשבנו בבקשה של שתי סיעות – מה שמכונה הסיעות הערביות – לא לקיים הצבעות ביום כזה. אז כאן יש דיון שיהיה לו גם המשך.

אנחנו מזמינים את חברת הכנסת רות קלדרון, סגנית יושב-ראש הכנסת, לפתוח את הדיון.

רות קלדרון (יש עתיד):

תודה רבה. אדוני יושב-הראש, חברי חברי הכנסת, מדינת ישראל כבר בת 65. אומנם ככל שאני מתקרבת לגיל הזה בעצמי אני מבינה שהוא לא מבוגר כמו שפעם היה נדמה לי, ובכל זאת 65 שנים הן זה זמן ראוי לגיבוש זהות ברורה, לאדם וגם למדינה.

האבות המייסדים שנתנו למדינה את שמה גילו את דעתם על הזהות הראויה להתקיים בה. הם קבעו אותה כבית-לאומי לעם היהודי בארץ-ישראל, ובאותה נשימה פסקו שתקיים שוויון אזרחי גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין. אני מצטטת מהכרזת העצמאות: "תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין. תבטיח חופש דת, מצפון, לשון, חינוך ותרבות".

דוד רותם (הליכוד ביתנו):

חברת הכנסת קלדרון, אולי תסבירי לנו מה זה מדינה יהודית?

רות קלדרון (יש עתיד):

תכף אסביר, כמיטב יכולתי.

לכאורה זהות המדינה ייחודית וברורה. זאת מדינת לאום של העם היהודי באשר הוא. אני עונה לך עכשיו: זאת מדינת לאום של העם היהודי באשר הוא, ומתוך כך סממני הלאום, השפה העברית כשפה רשמית ראשונה, האתוס, סיפור תולדות העם העברי-יהודי נלמד בבתי-הספר; הלוח העברי; החגים והמועדים מתקיימים במרחב הציבורי, ואל הארץ, שאליה התגעגע, זכה העם היהודי לשוב ולהקים בה מדינה ריבונית.

אני אומרת "לכאורה", משום שמשני צדי הקשת הפוליטית-רעיונית נשמעות עמדות המסכנות את קיומה של מדינת ישראל כיהודית ודמוקרטית. מכאן, קולות המבקשים להחליף את חזון המדינה היהודית והדמוקרטית בחזון של מדינה נייטרלית, מדינת כל אזרחיה, מדינה שלא תחנך לזהות לאומית, תהיה אדישה לתוכן תרבותי מסוים ותספק לאזרחיה רק את תנאי החיים המיטביים לחיים אזרחיים; ומכאן, קולות המבקשים להעדיף את זהותה היהודית של המדינה על זהותה הדמוקרטית, גם במחיר חוסר שוויון וחוסר צדק לאזרחיה הלא-יהודים, עמדה המצדיקה עוול בהקצאת משאבים, אי-שוויון בהזדמנויות לחינוך ולעבודה וחוסר כבוד לתרבות המיעוט.

שתי ההצעות רעות בעיני. שתיהן מחבלות בייחודה הנדיר של מדינת ישראל, הייחוד שעושה את החיים כאן מלאי משמעות, מלאי יופי וטעם. לו יצויר רדיו ישראלי שאין בו "גלי צה"ל", שאין בו "ארבע אחר-הצהריים", ואין בו שירי משוררים או חידושים של פיוט עם רוך ישראלי בועט; לו יצויר רחוב ישראלי שאין בו ערב שבת, הרחובות לא נרגעים ומתרוקנים, השקט המיוחד וההרגשה שאפילו הציפורים שרות אריק איינשטיין או "בואי כלה" לא קיימים, רחוב שהמסחר ממשיך בו בלי הרף, 24/7, רחוב שאין בו גרפיטי המצריך שפה משותפת, למשל גרפיטי שבו רואים את קלסתר חוזה המדינה ומתחתיו רשום: לא רוצים, לא צריך – בלי כל זאת נעשה הרחוב הישראלי סתמי והחיים בו סתמיים.

ולעומת זאת, לו יצויר רחוב ישראלי מלא סממנים יהודיים, אבל כזה שבו נעשה עוול ואי-צדק למי שאינו שייך לרוב, תרבות ישראלית שאין בה אמיל חביבי ואין בה נגינת מואזין, שבו סוגרות את עצמן קהילות בשערים אטומים ומעוניינות רק בעצמן – הרי זה רחוב סדומי, רחוב של עשיית רע.

אחרי כל ביקור בחוץ-לארץ אני בוחרת מחדש להיות ישראלית – בוחרת לכתחילה, ולא בדיעבד – בגלל הזכות לחיות בתוך החלום שאותו חלמו הורי, והוריהם והורי-הוריהם, חלום המדינה היהודית, ובגלל הייעוד לעשות את המדינה היהודית אור לגויים, אור במובן התרבותי, מדינה שהיא מימוש הייחוד הפרטיקולרי בתוך מסגרת אוניברסלית של דמוקרטיה, הומניזם ואנושיות.

אל לנו לקבל את הזכות שניתנה לנו להיות חלק מהמדינה הזאת כמובנת מאליה. הגיעה השעה לנסח את זהות המדינה בחוק-יסוד כבסיס לחוקה, לשוב אל ערכי היסוד שהגדירו אבותינו בהכרזת העצמאות, ולממש בחקיקה, בבנייה, ובמימוש החזון את האגדה שחזו קלישר ואלקלעי, שחזה בנימין זאב הרצל, את תרבותה העברית יצרו ביאליק, אחד העם, גורדון וברנר, ואותה ייסד דוד בן-גוריון – מדינה יהודית ודמוקרטית.

חברי וחברותי חברי הכנסת, אני מלאת אמונה ותקווה שישראל יהודית-דמוקרטית היא המשימה החשובה ביותר העומדת בפנינו בכנסת הזאת. משום כך הנחתי על שולחן הכנסת את חוק מגילת העצמאות, והמדינה היהודית-דמוקרטית, ואני מבקשת את אמונכם בו. תודה רבה.

היו"ר יולי יואל אדלשטיין:

תודה לחברת הכנסת רות קלדרון.

אני מזמין את חבר הכנסת אלעזר שטרן.

חברת הכנסת קלדרון, כרגיל, דיברה בצורה כל כך פואטית, שאני אמרתי לעצמי, את המנגינה הזאת אי-אפשר להפסיק, ולא הקפדתי על הזמן. אני מבקש בכל זאת מכל הדוברים להקפיד על שלוש דקות. בבקשה, אדוני.

אלעזר שטרן (התנועה):

אדוני היושב-ראש, שרים, חברי הכנסת, בימים האחרונים התפרסם מדד הדמוקרטיה הישראלית לשנת 2003 של המכון הישראלי לדמוקרטיה. אחד הממצאים המדאיגים במדד הוא אמון הציבור ברבנות הראשית. הרבנות היא המוסד עם הציון הנמוך ביותר במדד מלבד המפלגות, לפי הפרסום – 43% בלבד הביעו אמון ברבנות, זאת לעומת 91% בצה"ל, 62% בבית-המשפט העליון, 54% בכנסת – נמוך, אבל לפחות בעלייה קצת, ובאשר לרבנות – מדובר בירידה של 5%.

במקביל פרסם כי רק 37% מעדיפים את המדינה כיהודית ודמוקרטית יחדיו, כאשר אחרים מעדיפים להגדירה כיהודית בלבד, או דמוקרטית בלבד. תפיסת העולם שלי אומרת שמדינת ישראל לא תוכל להתקיים אם היא תהיה רק או מדינה יהודית או מדינה דמוקרטית. ההסתכלות שלנו על החיבור הזה מוכרחה להיות הסתכלות שוויונית כך שלפעמים הדמוקרטיה עושה קידה ליהדות כדי לחיות יחד, ולפעמים גם היהדות עושה קידה לדמוקרטיה כדי לחיות אתה יחד.

אני מודה שהחיבור של הירידה הזאת, יחד עם ההתבטאויות של הרבנים הראשיים שלצערני הרב נבחרו; קשה לי לברך אותם כשהצעדים הראשונים שאני שומע עליהם שהם מתנגדים ליוזמה שמקדם עכשיו סגן שר הדתות לפתיחת אזורי הרישום לנישואין. וכשאני שומע שהם רוצים לתת סמכות ערעור לבית-הדין הגבוה בירושלים על גירום. סמכות ערעור. ולפי מה שאני יודע במסורת ישראל על גירוי אין ערעור, ואין חזרה מגירוי, ולכן הצעדים האלה נראים לי צעדים שמרחיקים את המדינה היהודית מהמדינה הדמוקרטית.

אני רוצה לומר עוד דבר, יש פה התמונה של ראש הממשלה המנוח יצחק רבין. אני חושב שאחד הנזקים הקשים ביותר שנגרמו לקשר או לזהות של מדינת ישראל דווקא כמדינה יהודית, הוא החיבור של הרוצח לשורשים יהודיים כביכול, או הלבוש היהודי שלו. אין לי ספק שחלק מהנתונים האלה, והזהות הזאת של פנאטיות קיצונית עם צעדים כל כך קיצוניים שלא מתאימים בכלל לערכים היהודיים של כולנו גם הם גרמו נזק, ולכן חובה עלינו פי-שניים, או על אחת כמה וכמה לעשות הכול

בשביל לחזק את הזהות הזאת. אני מקווה שהדברים האלה מספיקים כדי שבאמת ייערך דיון בכנסת על הירידה של החשיבות בזהותה של מדינת ישראל כמדינה יהודית-דמוקרטית. תודה.

היו"ר יולי יואל אדלשטיין:

תודה לחבר הכנסת אלעזר שטרן.

חבר הכנסת פייגלין – איננו. אני מזמין את חבר הכנסת יוני שטבון. בבקשה, אדוני.

יוני שטבון (הבית היהודי):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הדיון חשוב מאוד. בספר דברים לגבי סוגיית המלך, מלך בעם ישראל, הפסוק מתחיל כך: כי תבוא אל הארץ אשר ה' אלוקיך נותן לך, וירשתה וישבת בה. ואמרת אשימה עלי מלך ככל הגויים אשר סביבותי. שום תשים עליך מלך – המשך הפסוק.

בפסוק הזה נראה שהתביעה למלך היא תביעה שלא דווקא נשמעת כציווי ברור, אלא "ואמרת" – אם מגיעים לארץ-ישראל, מקימים מדינה, אז העם יכול לבחור לבקש עליו מלך. מהצד האחד, אנחנו רואים שיש לכאורה מצווה לשים מלכות, ומהצד השני, אנחנו רואים שזה כן תלוי בדרישה של העם. את הדברים האלה אומר הנצי"ב מוולוז'ין בפירוש על הפסוקים האלה, שבאמת, סוגיית המלכות, סוגיית המלך, ההנהגה, מכיוון שהיא עוסקת בנושאים שקשורים לפיקוח נפש, נושאים כלכליים שקשורים לחיי אדם גם ברמה יומיומית, נכון ודרוש יהיה שהעם הוא זה שיתבע את המנהיגות, והוא זה שישים את המלך. מובן שיש אחר כך תנאים איך המלך צריך להתנהג מבחינת מצוות התורה. אבל באמת הבסיס של הרעיון שגם המפרשים מדברים עליו, שדמוקרטיה, שלטון העם מתחיל גם כן דרך היהדות שאומרת, ההנהגה מגיעה מתוך העם.

עם זאת, לאור הפתיחה הנוכחית, אני חש ופוגש גם בכנסת וגם במרחבים אחרים דיון או מתח שצריכים לשים אותו, וזה טוב שיש את הדיון הנוכחי.

בוועדות הכנסת פגשתי לא פעם חברי כנסת וגם שרים לשעבר – כשאנחנו באים לדון סביב סוגיות פרקטיות בנושאים גם של דת ומדינה, וגם בנושאים ערכיים, עולה מושג כזה, זו מדינה, מדינה דמוקרטית עם רוב יהודי. יש איזה חשש, אני אומר את זה כי אני פוגש את זה לא פעם ולא פעמיים, מלומר את המושג מדינה יהודית. מדינה דמוקרטית עם רוב יהודי. אני רוצה לשים דגש דווקא על משהו אולי מכיוון נוסף.

אני חש שבשנים האחרונות יש סוג של אובססיה סביב המילה דמוקרטיה, אני אומר עוד הפעם, פתחתי את הדברים בכך שהרעיון של שלטון העם וההנהגה מבוסס בתוך התכונה היהודית,

אבל השיח סביב הנושא, סביב המילה דמוקרטיה ומה שזה אומר מסביבה, הופך להיות מעט אובססיבי. במידה מסוימת, אולי לא במידה מסוימת, זה בא על חשבון הרעיון היהודי.

השיח הדמוקרטי שקשור לא מעט, וטוב שכך, אבל לא מעט, בזכויות אדם, בתביעות הפרט, איפה אני נמצא, מה הזכויות שיש לי כלפי הסביבה שמסביבי, הופך לדעתי יותר ויותר מוקצן. תמיד אנחנו עסוקים באני, אני, אני, אני, ושוכחים שיש גם ערכים של עם, ערכים יהודיים.

נדבר היום על ערכים כוללניים – איפה אני כלפי החברה, מה המחויבות שלי כלפי החברה? מה על הערכים שלנו כחברה יהודית וציונית?

ראובן ריבלין (הליכוד ביתנו):

יוני שטבון (הבית היהודי):

זה מה שטענתי בתחילת הדברים, חבר הכנסת ריבלין.

ראובן ריבלין (הליכוד ביתנו):

קודם כול אני יהודי, אבל על מה, יהודי הוא לא אוניברסלי?

יוני שטבון (הבית היהודי):

נכון. זה בדיוק מה שפתחתי בתחילת הדברים, חבר הכנסת ריבלין, שאין סתירה בין הדברים. אני רק רוצה לתאר מצב כיוון שזה דיון שיש להבנתי קצת הקצנה ביחס, במתח הנוכחי, וקצת הזנחה סביב השיח מהו גם עולם הערכים של העם היהודי, בלי להתבייש בכך, ובלי סתירה לנושא הנוכחי.

היו"ר יולי יואל אדלשטיין:

נא לסיים.

אלעזר שטרן (התנועה):

אני מסיים. רק חשוב לדעתי לשים נורות אזהרה, כי בצורה טבעית כשיש מתח בין שני ערכים, ולפעמים יש מתח, אז כל מיני קבוצות לוקחות את זה לכיוונים שאינם צריכים להימצא בהם. אני חושב שלהחזיר את השיח היהודי זה גם כן לא פחות חשוב מלהחזיר את השיח הדמוקרטי שהולך יחד אתו. תודה.

היו"ר יולי יואל אדלשטיין:

תודה לחבר הכנסת יוני שטבון.

אני מזמין את חבר הכנסת אופיר אקוניס, סגן השר במשרד ראש הממשלה, להשיב בשם ראש הממשלה.

סגן שר במשרד ראש הממשלה אופיר אקוניס:

אדוני היושב-ראש, חברי השרים, חברות וחברי הכנסת, ישראל היא מדינתו של העם היהודי, והיא מדינה דמוקרטית. למעשה, היא המדינה הדמוקרטית היחידה במזרח התיכון. במדינות הסובבות אותנו אין עוד מדינה דמוקרטית אחת.

אדוני היושב-ראש, חשוב בפתח הדברים לומר באופן ברור: כל מדד בין-לאומי הבוחן את אופי השלטון, את חירויות הפרט ואת יחס המשטר לאזרחים, אומר זאת. כל מי שיושב באולם הזה, אולם המליאה של כנסת ישראל, בעצם ישיבתו באולם מקבל את היותה של ישראל מדינה דמוקרטית ומדינת חוק. אני מעיר זאת, אדוני, בפתח הדברים, כיוון שלא יעלה על הדעת – ולדאבון הלב עולה על הדעת – שחברות וחברים בבית הזה ישבו כאן ולאחר מכן יפעלו באופן אקטיבי נגד עצם קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. בעבר אולי לא היה צורך להגיד את הדברים, אבל לדאבון הלב, בשנים האחרונות כדאי לחדד את הנקודה הזאת.

חברי, בחזונו תיאר חוזה המדינה בנימין זאב הרצל את ישראל כחברה דמוקרטית שבה הבחירות הן חופשיות, וכל תושבי הארץ לוקחים חלק בבנייה ונהנים מעמלם המשתף. הרצל ראה בחזונו קשר משמעותי בין המדינה לערכי היהדות ולסמליה. סמלי מגן-הדוד ומנורת שבעת הקנים – תקראו בכתביו – משמשים אותו בכל תיאוריו כסמלי המדינה שתקום. בספרו מעורר ההשראה "אלטנוילנד" – או בתרגומו של סוקולוב "תל-אביב" – מתאר הרצל את ליל הסדר שעורכת משפחתו של דוד ליטבק בטבריה; הסדר נערך כהלכתו, ומשתתפים בו אורחים מוסלמים ונוצרים שנהנים מאווירת החג השורה בארץ כולה. כך ראה זאת הרצל, המשקיף עלינו, גברתי היושבת-ראש. כל הזמן הוא פה. הוא נמצא כאן, רוחו נמצאת כאן, חזונו נמצא כאן. הוא מסתכל עלינו, השר שמיר. הוא כל

הזמן פה, הוא מסתכל. אני חושב שברוב הפעמים וברוב מוחלט יש לו על מה להיות גאה – בוודאי על חזונו שהתגשם.

ראובן ריבלין (הליכוד ביתנו):

יש רגעים שהוא - - -

סגן שר במשרד ראש הממשלה אופיר אקוניס:

כן. אמרתי ברוב. אמרתי.

ידידי, אני חושב שהביטוי הנכון, החד, היסודי ביותר, שנוסח, אני מוכרח גם להגיד, בעברית יפה כל כך שבה נפתחת מגילת העצמאות: "בארץ-ישראל קם העם היהודי, בה עצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית". כמה פסקאות לאחר מכן נאמר: "מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהיאחז במולדתם העתיקה". לכן, גברתי היושבת-ראש, כל ניסיון לטשטש או לבטל את הקשר של העם היהודי לארץ-ישראל דינו אחד – להיעלם.

ישראל הוקמה בראש ובראשונה כמדינת העם היהודי, ומתקיימת בה השיטה הדמוקרטית. כפי שנאמר באותה מגילה: "תהא מושתתת על יסודות החירות, הצדק והשלום לאור חזונו של נביאי ישראל; תקיים שוויון זכויות חברתי ומדיני גמור לכל אזרחיה בלי הבדל דת, גזע ומין". הדברים הללו, חברות וחברי הכנסת, נכונים ב-14 במאי 1948, נכונים היום, 16 באוקטובר 2013, ועד בכלל.

מפקד האצ"ל, ראש תנועת החרות, ולימים ראש הממשלה מנחם בגין, האמין כי הכבוד לדת ולאנשי הדת הוא יסוד בסיסי בציבוריות הישראלית. כך אמר כאן, מעל הבמה הזאת: "אנו מאמינים שיש לכבד רבנים, תלמידי חכמים, מורי הוראה בישראל. כל מי שמשמיע כלפיהם" – חבר הכנסת זאב – "כל מי שמשמיע כלפיהם דברי זלזול או שטנה, כל מי שעושה כנגדם מעשה ביזיון, חותר תחת יסודות קיומנו הלאומי". כך אמר מנחם בגין. כמו רבים אחרים בתנועת החרות ובתנועה שאני בא ממנה, הליכוד, הוא האמין שבנושא היהדות אין הפרדה בין דת לבין לאום. היהדות היא דת ולאום.

גברתי היושבת-ראש, עולים רבים הגיעו במרוצת השנים מאז הוקראה מגילת העצמאות המפוארת. אגב, כדאי מדי פעם לכולנו, אדוני היושב-ראש לשעבר, חבר הכנסת ריבלין – מדי פעם זה קורה לי. אני פשוט קורא אותה. זה מסמך כביר, פשוט מסמך כביר. אולי היו חלוקי דעות, ואנשינו, הזרם שאנחנו באנו ממנו - איש ממנו לא חתם עליה. אבל הדברים שם הם כל כך דרמטיים, הם כל כך יסודיים, עמוקים, והם מקפלים בעצם את כל הדיון הזה, גברתי היושבת-ראש. אגב, המגילה הזאת נמצאת פה, סמוך, נדמה לי, לאולם שאגאל, וכדאי לעבור עליה. אפשר גם באינטרנט, אבל אפשר לראות גם פה. זה פשוט מסמך מדהים.

זמן קצר לאחר מכן, כאשר החלו העולים לזרום הנה, לארץ המולדת – המילה "מולדת" מוזכרת במגילת העצמאות. זו מילה שלא משתמשים בה בשנים האחרונות. אני למדתי שיעורי מולדת, אבל זה היה בתחילת שנות ה-80. אני לא זוכר שהיום במערכת החינוך מלמדים שיעורי מולדת, אבל הם באו למולדת, כפי שנכתב במגילת העצמאות. רוב העולים לא באו ממדינות דמוקרטיות. הייתי אומר, הפוך: רוב העולים הגיעו ממדינות שאינן דמוקרטיות, גם מאירופה, מזרח-אירופה, ומדינות אחרות. בתימן, במרוקו ובעיראק לא הייתה מסורת דמוקרטית, ובכל זאת הם בנו פה דמוקרטיה לתפארת, דמוקרטיה שעמדה בכל המבחנים.

יורשה לי היום הזה אולי לחבר לטרגדיה הגדולה ביותר בתולדות המדינה: רצח ראש הממשלה יצחק רבין. זה היה אולי המבחן הגדול ביותר של הדמוקרטיה הישראלית, בוודאי מעשה שאיננו יהודי, שאיננו עומד בשום ערך של העם היהודי, חבר הכנסת שטרן, ולא משנה מה היה לבושו של הרוצח המתועב; רוצח מתועב, שלוקח את חייו של ראש ממשלה בישראל. לא הייתי מתומכיו של יצחק רבין, לא הצבעתי עבורו בבחירות 1992, ולא התכוונתי לעשות זאת בבחירות 1996. רציתי בהחלפתו משום שחלקתי על השקפת עולמו. אני חולק על השקפת עולמו. אבל כפי שלמדתי וינקתי בבית הורי, שם ינקנו את משנתו של מנחם בגין, שלטון בישראל מחליפים רק בפתק הבוחר; רק בפתק הבוחר. זוהי הדמוקרטיה הישראלית. זהו הפתק שהביא, מביא ויביא כל אחת, גברתי הסגנית היושבת-ראש, וכל אחד מאתנו לבית הזה.

בשם העם היהודי, בשם כל אזרחי ישראל מכל הדתות, אני בכלל מציע שנחנך את צעירינו, את ילדינו, בבתי-הספר, באקדמיה, בבתינו הפרטיים, להנחיל לכל אחת ואחד את קיומנו כאן. ישראל היא מדינת העם היהודי, הייתה ותישאר מדינה דמוקרטית.

היו"ר גילה גמליאל:

תודה רבה לסגן השר אופיר אקוניס.

סגן שר במשרד ראש הממשלה אופיר אקוניס:

הממשלה תיענה ברצון לכל הצעה של המציעים.

היו"ר גילה גמליאל:

אוקיי. תודה רבה.

לחבר הכנסת נסים זאב יש עמדה נוספת לדיון. עומדת לרשותך דקה.

נסים זאב (ש"ס):

גברתי היושבת-בראש, כנסת נכבדה, כדי לשמר מדינה יהודית ובוודאי דמוקרטית – אין מדינה דמוקרטית יותר ממדינת ישראל. אני חושב שאנחנו מדינה דמוקרטית, בין המובילות בעולם, ואפילו יותר מארצות-הברית. כשמדברים על "יהודית", השאלה היא איזה תכנים אנחנו שמים בבתי-הספר, במערכת החינוך שלנו; איך אנחנו באמת משמרים מדינה יהודית, שזה לא יהיה משהו דקלרטיבי, הצהרתי.

חברי אלעזר שטרן, אני רוצה לומר לך משהו שאתה טועה בו באופן יסודי. כשאתה מדבר על סקרים וכמה אוהבים את הרבנות וכמה פחות אוהבים, רבנות זה מוסד הלכתי שקובע את ההלכה, את דיני ההלכה ואת אורח החיים שהעם בישראל צריך לנהוג על-פיו, נכון? כשאתה הבאת דוגמה שיש ערעור לבית-הדין הגדול, זה כדי להקל ולא כדי להחמיר. אני רוצה לומר לך: הרי מי בא לבית-הדין הגדול? זה שנפסל. בית-הדין האזורי פסל אותו מפני שלא האמין בו או בהצהרה שלו שהוא מקבל על עצמו עול מצוות. יש לו הזדמנות לערער בבית-הדין הגדול ולומר: לא כך הם פני הדברים. אז תמיד תסתכל באור החיובי, ובאור חיוני שהמטרה היא – יותר מאשר שלילי.

היו"ר גילה גמליאל:

תודה רבה לחבר הכנסת נסים זאב.

חבר הכנסת מאיר שטרית, בבקשה. עומדת לרשותך דקה.

מאיר שטרית (התנועה):

גברתי היושבת-ראש, לנוכח הכותרת של ההצעות, אני רוצה לומר שאין שום סתירה בין מדינה יהודית למדינה דמוקרטית. אני רוצה להזכיר לכולנו שהדמוקרטיה התחילה בעם היהודי. ראו יבנה והוויכוח של רבי אליעזר בן הורקנוס בסנהדרין עם החכמים בבית. הוויכוח המפורסם על הבאר, שבו רבי אליעזר בן הורקנוס, אף-על-פי שהוא צדק בכמה וכמה ויכוחים, ובת קול יצאה מהשמים ואמרה, הלכה כרבי אליעזר בן הורקנוס, הוא צודק, בכל זאת, בסוף הדרך הוא אמר: אחרי רבים להטות. בת קול אמרה – אחרי שהוא עשה נסים וראה שהוא צודק, בת קול יצאה ואמרה: אחרי רבים להטות. זאת אומרת, הרוב קובע.

אני אומר את זה על רקע זה שאנשים מפרשים כאילו מדינה יהודית נוגדת דמוקרטית. למה? כי היום, לצערי הרב, הדת קיבלה מידה מסוימת של עיוות בעיני אלה שאינם דתיים חרדיים. ההקצנה הדתית מרחיקה את הציבור מהדת ואנשים חושבים שאולי דת נוגדת לדמוקרטיה, וזה איננו כך.

אני קורא לרבנים להיות כמו שנהגו בתקופה – הלך לעולמו עכשיו הרב עובדיה יוסף, זכרו לברכה, שהיה מן המתונים ברבנים. אני רוצה להזכיר לרבנים ואני קורא להם לחזור למנהג מסורת סבא, לרבנות הספרדית שהייתה מאוד מתונה, פתוחה. לא הלכו עם בגדים שחורים, דיברו עם נשים, לא הייתה הפרדה של נשים, לא בשמחות, לא בשום מקום אחר. חיו חיים רגילים כבני-אדם ולא התרחקו מהציבור והציבור לא התרחק מהם. לכן, בניגוד למה שקורה בארץ, בחוץ-לארץ גם החילונים, אפילו ערבים, כיבדו את הרבנים והיו מנשקים להם את הידיים. אני זוכר את זה כילד במרוקו עד היום הזה. אפשר לחזור לשם. אנחנו צריכים לחזור לשם. אנחנו רוצים לראות עם אחד, שגם מכבד את המסורת, את התורה וגם דמוקרטי.

היו"ר גילה גמליאל:

תודה רבה לחבר הכנסת מאיר שטרית. חבר הכנסת רובי ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד ביתנו):

בקדנציה הקודמת קיבלנו, גברתי היושבת-ראש, החלטה שגם אם אתה מבקש להעלות את הנושא על סדר-היום אתה יכול לומר עמדה נוספת. לכן אני חושב שצריך לדון לעומק בנושא שהחברים ביקשו להעלות על סדר-היום.

אנחנו נמצאים במדינה יהודית-דמוקרטית, חבר הכנסת שטבון, שלא יוכלו 120 חברי כנסת לשנות את אופייה היהודי. גם אם יצביעו כולם, לא יוכלו 120 חברי כנסת לשנות את אופייה הדמוקרטי כהוא-זה, כי אנחנו מדינה יהודית-דמוקרטית, במסמכים שהם בעלי אופי חוקתי שאין למעלה ממנו.

נכון, יאמרו חברי הכנסת, וביניהם 12 שאינם יהודים: אנחנו במדינה דמוקרטית? אם אנחנו במדינה דמוקרטית הרי הרוב יכריע. נכון, קיבלנו על עצמנו בסעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת ובחוק הבחירות לכנסת להכיר בהיותה של מדינת ישראל מדינה יהודית כאקסיומה. אנחנו לא מתנגדים לזה ולא מוחים על זה, אבל אנחנו רוצים לשנות זאת.

ישאלו, חבר הכנסת זאב, אנשים אחרים, אם היא מדינה יהודית, מה פירוש מדינה יהודית? על-פי איזה זרם? האם יהודים הם רק אלה שנולדו לאם יהודייה או גיור כהלכה?

חברי הכנסת, מה שאמרתי קודם לגבי 120 חברי כנסת, זאת נשמת אפה של המדינה, של העם היהודי שחזר למולדתו והיא אקסיומה לגבי אלה שאינם יהודים, אקסיומה שאני לא יכול להוכיח

אותה כי זאת אמונתי ובלעדיה אין. אבל יחד עם זה, אי-אפשר בכלל להעלות על הדעת שאדם שנולד לארץ הזאת, אין זאת מולדתו, כי הוא נולד לארץ הזאת.

לכן אני חושב שאנחנו צריכים, כשהרצל נמצא לידנו – יאיר שמיר, אני זוכר את אביך, זכרו לברכה, שהיה מתלבט קשות בשאלה זאת כאשר הקונפליקטים היומיומיים מחייבים אותנו. מדינת ישראל היא מדינה יהודית והיא מדינה דמוקרטית ואין סתירה ולא יכול להיות שתהיה סתירה בין שני הדברים האלה. וחובת ההוכחה עלינו, על אלה שהקימו את המדינה כמדינה יהודית, שלא הייתה ולא תהיה סתירה בין מדינה יהודית למדינה דמוקרטית.

היו"ר גילה גמליאל:

תודה רבה לחבר הכנסת רובי ריבלין.

אנחנו נעבור להצבעה. האם המציעים מעוניינים שזה יעבור לוועדת החוקה?

אלעזר שטרן (התנועה):

למליאה.

היו"ר גילה גמליאל:

זה עובר להצבעה. סגן השר כבר הודיע שכל הצעה שתבקשו תעבור.

אנחנו נעבור להצבעה, הדין יתקיים במליאה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 17

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר גילה גמליאל:

17 בעד, אין מתנגדים. ההצעה לסדר-היום תעבור לדין במליאת הכנסת.